

SLOVENSKI JEZIK V DVOJEZIČNIH OSNOVNIH ŠOLAH V PORABJU DANES¹

Pri ohranjanju slovenskega jezika v Porabju ima pomembno vlogo manjšinski izobraževalni sistem. Prispevek na podlagi ankete, izvedene med učitelji slovenščine in drugih predmetov, ki se poučujejo dvojezično na dveh dvojezičnih šolah v Porabju (Dvojezična osnovna šola Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezična osnovna šola Števanovci), proučuje, kako anketiranci ocenjujejo lastno znanje in rabo jezikov v družini in javnem življenju, položaj slovenskega jezika v osnovnih šolah ter različne dejavnike, ki so v podporo pouku slovenskega jezika. Prispevek prikazuje tudi stališča anketiranih do slovenskega jezika ter podatke o izkušnjah s poukom na daljavo v času prvega vala covida-19.

Ključne besede: porabski Slovenci, slovenski jezik, izobraževalni sistem, stališča

1 Uvod

Uvodoma je treba izpostaviti, da so Slovensko Porabje zaznamovale različne zgodovinske in politične okoliščine, ki so vplivale tudi na jezik oziroma jezikovno identiteto prebivalcev obmejnega območja. Slovenski jezik v Porabju je po trianonski mirovni pogodbi, s katero je bilo Prekmurje priključeno h Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev (kasneje Kraljevina Jugoslavija), devet vasi Porabja pa je ostalo v okviru madžarske države, postopoma začel izgubljati na vitalnosti. Z vzpostavitev trianonske meje so se načele ali celo pretrgale že utrjene povezave s trgovskimi središči v Prekmurju. Meja je med drugim posegla tudi v sorodstvene

¹ Prispevek je nastal v okviru strokovno-razvojnega naloge *Šolstvo narodnosti in zamejstva – podpora in razvoj slovenskega jezika v zamejstvu* (financer: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije) in raziskovalnega programa *Manjšinske in etnične študije ter slovensko narodno vprašanje* (P5-0081), ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

vezi, prijateljske stike in versko življenje prebivalcev na obeh straneh meje (Munda Hirnök 2020a). Po Vratuševih ugotovitvah za obdobje pred 2. svetovno vojno »državna meja še ni pokazala večjega vpliva: severni gorički govor se nadaljuje preko meje /.../« (Vratuša 1966: 20). Tudi po Riglerju so bili takoj po 2. svetovni vojni porabski in prekmurski dialekti še nerazločeni (Rigler 2001: 375). S postavitvijo železne zavese leta 1948, ki je za več desetletij onemogočila stike prebivalcev z bližnjim prekmurskim jezikovnim prostorom, je razvoj porabskega narečja potekal nekoliko drugače od prekmurskega. Na prekmurske govore je vplival slovenski knjižni jezik, na porabske pa madžarščina. Porabščina je danes del goričanskega podnarečja prekmurščine (Zorko 2009: 15–22; Just 2009: 28; Tivadar idr. 2022: 23). S postopnim odpiranjem obmejnega območja v šestdesetih letih dvajsetega stoletja so se pojavili dejavniki, ki so načeli v glavnem enojezično slovensko skupnost. Madžarski jezik je vedno bolj prodiral v vaško okolje, vitalnost slovenskega jezika pa je posledično pešala. K temu je prispevala tudi močna, bolj ali manj prikrita asimilacijska politika večinske družbe v preteklosti (Nečak Lük 2008: 67; Bernjak 2012: 104; Just 2015: 101–105). Šele po demokratičnih spremembah na Madžarskem smo bili priča pozitivnim premikom, zlasti kar zadeva pravni položaj manjšin (tudi jezikovnih)² in institucionalno podporo manjšinskemu jeziku na različnih področjih (slovenski manjšinski mediji, publicistična dejavnost, kulturna in politična organiziranost slovenske manjšine). Istočasno so se izoblikovale družbene in ekonomske razmere, ki pa ne vplivajo spodbujevalno na ohranjanje slovenskega jezika. Izsledki starejših in novejših raziskav in terenske izkušnje kažejo, da se v družini vedno manj uporablja porabščina, da jo govori predvsem starejša in deloma srednja generacija ter da jo mladi malo uporabljajo oziroma je niti ne znajo (Nečak Lük 1998: 240–248; Munda Hirnök 2017: 35; Munda Hirnök in Novak-Lukanović 2016, 2019: 193–204).

Pri rabi in ohranjanju slovenskega jezika v Porabju, kakor tudi v drugih zamejskih okoljih, ima pomembno vlogo manjšinski izobraževalni sistem. Pripadniki slovenske narodne skupnosti na Madžarskem imajo formalnopravno zagotovljeno pravico organiziranja učenja slovenščine, kar tudi izkoristijo v praksi. Pouk slovenščine je v različnih oblikah prisoten na celotni izobraževalni vertikali.

² Podatki kažejo, da so se na Madžarskem šele po političnih spremembah leta 1990 ustvarili relativno ugodni pogoji za uresničevanje manjšinskih pravic. Pravna zaščita manjšin, tudi status manjšinskih jezikov, je danes zagotovljena s *Temeljnim zakonom Madžarske* (ustavo) iz leta 2011 (*Magyarország Alaptörvénye*), s spremenjenim *Zakonom o pravicah narodnosti* (2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól) ter s številnimi drugimi pravnimi akti na različnih področjih. V kontekstu naše razprave je treba omeniti *Zakon o nacionalni vzgoji in izobraževanju* (2011. évi törvény a nemzeti köznevelésről), ki omogoča poleg madžarščine izobraževanje v jeziku manjšine, staršem pa zagotavlja izbiro šole glede na narodnostno pripadnost. Ko govorimo o slovenski narodni skupnosti na Madžarskem, je treba izpostaviti še bilateralni *Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji* (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 6/93) in druge pravne dokumente, ki jih je sprejela Slovenija v skrbni za ohranjanje in razvoj slovenske narodne skupnosti v sosednjih državah, glj. npr. *Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov* (Uradni list RS, št. 35/96), *Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja* (Uradni list RS, št. 43/06, 76/10 in 206/21 – ZDUPŠOP), *Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko* (Uradni list RS, št. 94/21).

Slovenski jezik je v vzgojno-izobraževalnem procesu v Slovenskem Porabju prisoten od predšolske vzgoje do srednje šole. Učenje slovenščine na ravni predšolske vzgoje poteka v treh tako imenovanih narodnostnih vrtcih (Gornji Senik, Sakalovci, Števanovci),³ v monoštrskem vrtcu Játékvár pa imajo tako imenovano slovensko skupino. Učenci lahko izbirajo med dvema dvojezičnima šolama, in sicer Dvojezično osnovno šolo Jožefa Košiča (v nadaljevanju DOŠ Jožefa Košiča) na Gornjem Seniku in Dvojezično osnovno šolo Števanovci (v nadaljevanju DOŠ Števanovci).⁴ Slovenski jezik se je mogoče učiti še na Osnovni šoli Jánosa Aranya, Osnovni šoli in gimnaziji sv. Gotthárda⁵ in Srednji strokovni šoli Béla III. v Monoštru. V šolskem letu 2021/22 se je slovenski jezik učilo okrog 220 otrok.⁶

Na visokošolski ravni se je slovenščino mogoče učiti na Slavističnem oddelku Univerzitetnega središča Savaria (ELTE-SEK) v Sombotelu (madž. Szombathely) in na Filozofski fakulteti Univerze Eötvös Loránd (ELTE) v Budimpešti. Porabski dijaki imajo od sredine sedemdesetih let dvajsetega stoletja možnost nadaljevati študij (tudi študij slovenščine) v Sloveniji.

Prispevek prikazuje izbrane rezultate empirične raziskave *Slovenski jezik v vrtcih in šolah v Porabju na Madžarskem*,⁷ katere namen je bil proučiti, kako pedagoški delavci (vzgojitelji asistenti in učitelji asistenti iz Slovenije ter porabski učitelji⁸ slovenskega jezika in dvojezičnih predmetov) ocenjujejo položaj slovenskega jezika v vzgojno-izobraževalnih ustanovah ter različne dejavnike, ki vplivajo na rabo in učenje slovenskega jezika. Za potrebe pričujočega prispevka smo upoštevali samo rezultate anketnega vprašalnika za porabske učitelje na dveh dvojezičnih osnovnih šolah v Porabju, nismo pa vključili rezultatov pedagoških delavcev iz Slovenije.

Razprava je podkrepjena tudi z dognanji preteklih empiričnih raziskav, strokovne literature v povezavi s slovenskim jezikom in slovensko skupnostjo na Madžarskem ter objav v manjšinskih medijih.

³ Pomembno je pripomniti, da se število vrtcev v zadnjem desetletju zmanjšuje. V Slovenski vesi so vrtec zaprli leta 2010 (Perger 2010: 1), na Dolnjem Seniku pa leta 2018 (Sukič 2018: 3).

⁴ Na obeh šolah je slovenski jezik prisoten kot narodnostni jezik. Vsak učenec ima pet ur slovenščine tedensko in eno uro spoznavanja slovenstva. Pouk na dvojezični šoli naj bi pri polovici tedenskih ur potekal v slovenščini.

⁵ Od šolskega leta 2021/2022 je Osnovno šolo Istvána Széchenyija in gimnazijo Mihályja Vörösmartyja v Monoštru prevzela v upravljanje sombotelska škořija in deluje pod imenom Osnovna šola in gimnazija sv. Gotthárda (Szent Gotthárd Általános Iskola és Gimnázium). V izobraževalni ustanovi (čeprav v dveh stavbah) se lahko učenci učijo slovenski jezik od prvega razreda do mature.

⁶ Več o tem na spletni strani Državne slovenske samouprave: <https://slovinci.hu/>.

⁷ Raziskava je del strokovno-razvojnega naloga *Šolstvo narodnosti in zamejstva – podpora in razvoj slovenskega jezika v zamejstvu*, ki ga je financiralo Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS (Munda Hirnök idr. 2020).

⁸ V besedilu bomo uporabljali moško obliko samostalnika.

2 Metoda dela in potek raziskave

Raziskavo s pomočjo anketnih vprašalnikov smo izvedli v šolskem letu 2020/2021 (oktobra in novembra). Anketni vprašalnik za učitelje slovenskega jezika in drugih predmetov, ki se poučujejo dvojezično na omenjenih dveh dvojezičnih šolah v Porabju, smo posredovali s pomočjo Državne slovenske samouprave (v nadaljevanju DSS), ki je upraviteljica šol in vrtcev v Porabju. Na obeh šolah je bilo razdeljenih 16 vprašalnikov (med desetimi zaposlenimi učitelji na DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik je bilo razdeljenih 9 vprašalnikov, med enajstimi zaposlenimi na DOŠ Števanovci pa: 7), vrnjenih pa 14 (8 iz DOŠ Jožefa Košiča, 6 iz DOŠ Števanovci), kar predstavlja 87,5-odstotno realizacijo. Zaradi majhnega⁹ števila vseh učiteljev slovenskega jezika in drugih predmetov, ki se poučujejo dvojezično, smo se odločili, da pri analizi podatkov šol ne bomo obravnavali ločeno.

Anketni vprašalnik za učitelje je vseboval 18 vprašanj, pretežno zaprtega tipa.¹⁰ Vprašanja so zahtevala odgovore o naslednjem: demografski podatki anketiranca, narodna pripadnost, materni jezik, znanje jezikov, raba jezika doma oziroma zunaj doma, znanje slovenskega jezika učencev, staršev in učiteljev, odnos in podpora okolja, manjšinskih struktur v Porabju in slovenskih institucij iz Slovenije, ustreznost organiziranosti šolstva, vpliv prisotnosti pedagoških delavcev iz Slovenije na kakovost poučevanja slovenščine itd. Zanimalo nas je tudi, kako je izbruh epidemije bolezni covid-19 vplival na delo v šolah.

V anketi v dveh osnovnih šolah (DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik, DOŠ Števanovci) je sodelovalo 14 pedagoških delavcev. Podatki o prebivališču anketiranih kažejo, da jih šest živi v Monoštru in prav tako šest v porabskih vaseh (trije na Gornjem Seniku, dva v Števanovcih, eden na Dolnjem Seniku), le en anketiranec pa prihaja iz vasi zunaj Porabja (Kercaszomor – slov. Krčica - Somorovci).¹¹ En anketiranec na vprašanje o stalnem bivališču ni odgovoril.

V anketi je sodelovalo osem žensk in trije moški, tri osebe pa na to vprašanje niso odgovorile. V največjem deležu (sedem oseb) je zastopana srednja generacija (31–55 let), ena oseba spada v mlajšo generacijo (5–30 let) in ena je starejša od 55 let. Pet oseb ni navedlo letnice rojstva. Težko ugibamo, zakaj nam učitelji niso zaupali letnice rojstva. Večina teh je s števanovske šole.

Izobrazbena struktura anketiranih kaže, da med njimi prevladujejo anketirani z visoko izobrazbo (57,2 % – osem oseb), 28,6 % (štiri osebe) jih ima diplomu 1. bolonjske stopnje in 14,3 % (dve osebi) višjo šolo.

Med anketiranimi se jih je največ opredelilo za Slovence (35,7 % oziroma pet oseb), 28,6 % (štiri osebe) za Madžare, v enakem deležu za Slovence in Madžare (28,6 %), en anketiranec pa na vprašanje ni odgovoril.

⁹ Gre za razmeroma majhni šoli, kjer je zaposlenih manjše število učiteljev.

¹⁰ To je omogočilo, da so se anketiranci lažje opredelili do obravnavanih tematik.

¹¹ Vas Kercaszomor upravno spada v podregijo Óriszentpéter v Železni županiji.

3 Rezultati raziskave

3.1 Znanje jezika/jezikov po lastni oceni

V raziskavi nas je naprej zanimala samoocena anketiranih učiteljev glede njihovega maternega jezika (graf 1).

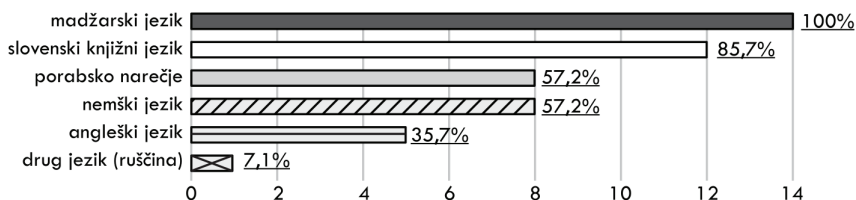
Med anketiranimi jih je največ (57,2 %) navedlo, da je njihov materni jezik madžarščina, slaba tretjina (28,6 %) je navedla slovenski jezik, 14,3 % pa porabsko narečje.

Graf 1: Materni jezik anketiranih (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

Poleg tega, kateri jezik/jezike anketirani opredeljujejo kot svoj materni jezik, nas je še zanimalo, katere posamezne jezike govorijo.

Pridobljeni podatki kažejo (graf 2), da vsi govorijo večinski jezik, kar je logično, saj je madžarščina uradni jezik države in tudi njihova primarna socializacija je potekala večinoma v madžarskem jeziku. Presenetil nas je podatek, da je večina (85,7 %) odgovorila, da govorijo slovenski knjižni jezik, medtem ko jih malo več kot polovica (57,2 %) govori porabsko narečje. Glede na starostno strukturo (v največjem deležu so anketiranci iz srednje generacije) bi pričakovali, da jih več govori porabsko narečje. Več kot polovica (57,2 %) jih govori nemško, dobra tretjina (35,7 %) angleško in eden rusko. Glede na bližino Avstrije in prisotnost tujega kapitala v Monoštru je hierarhija znanja tujih jezikov pričakovana.

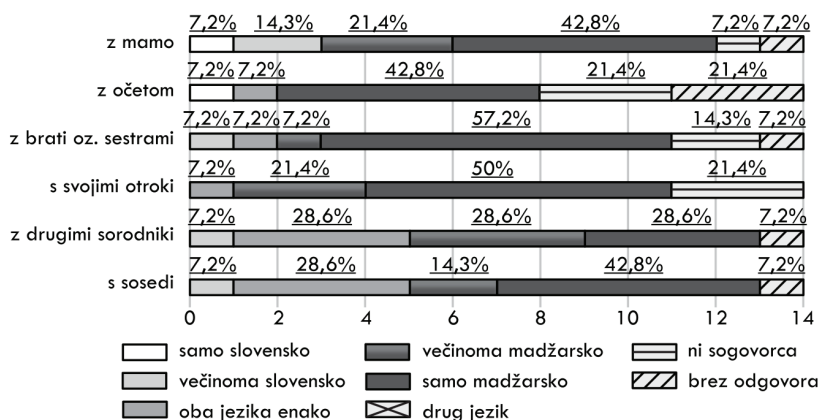
Graf 2: Odgovori anketiranih na vprašanje, kateri jezik/jezike govorijo (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

3.2 Raba jezika v družini

V uvodu smo omenili, da je raba slovenskega jezika v porabskih družinah zaradi nasilne in tihe asimilacije ogrožena, medgeneracijski prenos porabščine/slovenskega jezika pa je pretrgan.

Zato nas pridobljeni podatki o rabi jezikov v družini niso presenetili.

Odgovori anketiranih o rabi jezikov v družini (graf 3) kažejo prevlado madžarskega jezika pri vseh sogovorcih. Največ vprašanih (71,4 %) uporablja večinoma oziroma samo madžarski jezik z otroki, 64,4 % z brati ali sestrami, 57,2 % s sorodniki, 42,8 % z mamo in v enakem deležu z očetom. Še največ slovenščine uporabljajo anketiranci v komunikaciji z mamo, takih je 21,5 %. Med anketiranci pa se nihče ne pogovarja z otroki samo ali večinoma slovensko. 28,6 % vprašanih uporablja pri sporazumevanju s sorodniki in sosedi oba jezika, 21,4 % z materjo, v še manjši meri z očetom (7,2 %), z brati ali sestrami (7,2 %) in z otroki (7,2 %).

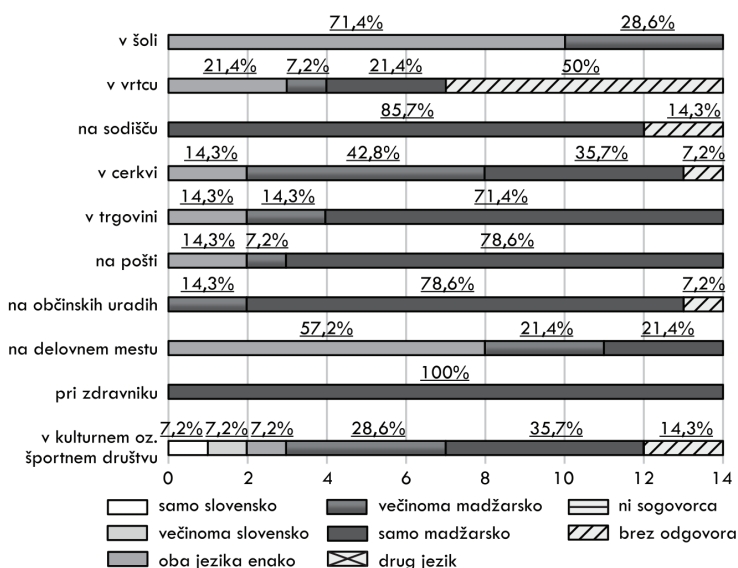
Graf 3: Odgovori anketiranih na vprašanje, kateri jezik govorijo doma (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

Proučevanju govornih navad pedagoških delavcev v Porabju je bilo v preteklosti namenjenih le nekaj študij. Primerjava pridobljenih podatkov z izsledki ankete o govornih navadah pedagoških delavcev (učitelji, vzgojitelji) v Porabju, izvedene v sklopu strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev leta 2008 (Perger 2008: 145–148), kaže na slabšanje slovenskih govornih navad učiteljev.

3.3 Raba jezika v različnih situacijah vsakdanjega (javnega) življenja

Preverjali smo tudi, v kolikšni meri anketirani uporabljajo slovenski ali madžarski jezik v nekaterih izbranih situacijah vsakdanjega življenja. Graf 4 kaže na prevlado madžarskega jezika v skoraj vseh situacijah življenja, z izjemo v šoli, vrtcu in na delovnem mestu. Vsi anketirani uporabljajo samo oziroma večinoma madžarski jezik pri zdravniku, 92,9 % na občinskih uradih, 85,7 % na sodišču, prav tako 85,7 % v trgovini, na pošti, 78,5 % v cerkvi, 64,3 % v kulturnem oziroma športnem društvu. Še največ slovenščine uporabljajo vprašani v kulturnem oziroma športnem društvu (14,4 %). 71,4 % anketiranih uporablja oba jezika v šoli, 57,2 % na delovnem mestu, 21,4 % v vrtcu in v enakem deležu v cerkvi, trgovini in na pošti (14,3 %). Ti podatki kažejo, da se pri anketirancih raba slovenščine v glavnem omejuje na šolo, vrtec in delovno mesto. Tukaj je treba izpostaviti, da imajo govorci slovenskega jezika v Porabju le malo priložnosti za rabo slovenščine v vsakdanjem življenju (deloma v cerkvi, trgovini, gostilni, kulturnih oziroma športnih društvih). Tako stanje so potrdile tudi predhodno opravljene raziskave o govornih navadah porabskih Slovencev (Munda Hirnök in Novak- Lukanovič 2016; Novak-Lukanovič idr. 2018).

Če primerjamo rezultate naše raziskave z rezultati pilotske raziskave, izvedene 2009 med porabskimi učitelji in kulturnimi delavci – udeleženci izobraževalnega seminarja (bilo jih je 13) (Tivadar 2012: 138), se pa pokaže, da učitelji na šoli v večji meri uporabljajo oba jezika (slovenskega in madžarskega), v manjšem deležu uporabljajo večinoma madžarski jezik, nobeden izmed anketiranih pa ne uporablja samo ali večinoma slovenski jezik.

Graf 4: Odgovori anketiranih na vprašanje, kateri jezik govorijo zunaj doma (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

4 Stališča anketiranih do slovenskega jezika

4.1 Stališča o znanju slovenskega jezika otrok, staršev in učiteljev

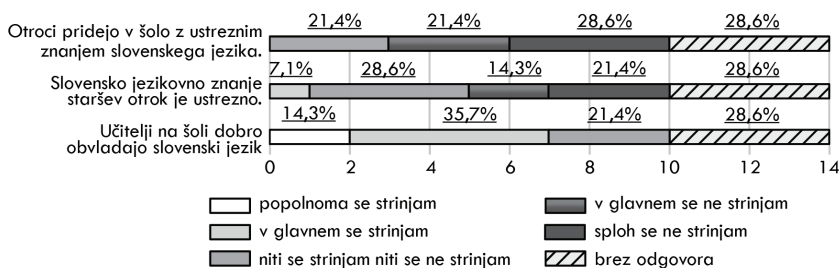
Nadalje nas je zanimalo, kako anketiranci ocenjujejo znanje slovenskega jezika otrok ob prihodu v šolo, znanje slovenskega jezika njihovih staršev in pedagoškega kadra na šoli (graf 5).

S trditvijo, da otroci pridejo v šolo z ustreznim znanjem slovenskega jezika, se ne strinja polovica anketirancev (skupno 50 %, od tega se jih 21,4 % v glavnem ne strinja, 28,6 % pa se jih sploh ne strinja), medtem ko jih dobra petina (21,4 %) izraža nevtralno stališče. Ker je medgeneracijski prenos jezika s staršev na otroke pretrgan, kot je bilo že omenjeno, se nam zdi nizka ocena realna.

Da je slovensko jezikovno znanje staršev otrok ustrezno, je potrdil le en posameznik (7,1 %), dobra četrtina (28,6 %) anketiranih izraža nevtralno stališče, dobra tretjina (35,7 %) pa se s trditvijo ne strinja. Če upoštevamo, da je velik del učencev na obeh šolah neslovenskega porekla,¹² je ocena anketirancev o slovenskem jezikovnem znanju staršev dokaj objektivna.

Trditev, da učitelji na šoli dobro obvladajo slovenski jezik, je visoko ocenjena (skupno 50 %, od tega se jih 14,3 % s trditvijo popolnoma strinja, 35,7 % pa se jih z njo v glavnem strinja). Dobra petina (21,4 %) izraža nevtralno stališče.

Presenetil nas je velik delež (28,6 %) vprašanih, ki se do trditve o znanju slovenskega jezika otrok, staršev in učiteljskega kadra niso opredelili.

Graf 5: Stališča anketiranih do trditve o znanju slovenskega jezika otrok, staršev in učiteljev (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

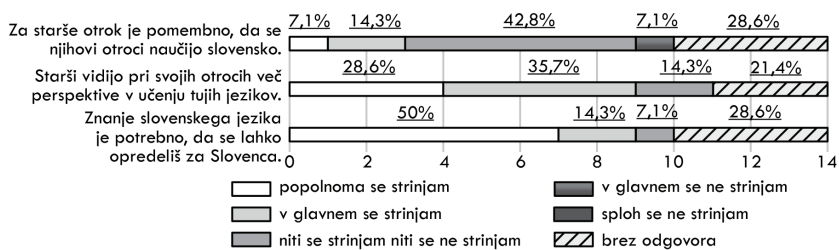
¹² Več o tem glej v Munda Hirnök 2019: 14–16.

4.2 Stališča anketiranih do trditev o pomenu slovenskega jezika

Graf 6 prikazuje stališča anketiranih do trditev o pomenu slovenskega jezika. Da je za starše otrok pomembno, da se njihovi otroci naučijo slovensko, je potrdilo 21,4 % anketiranih (7,1 % se jih s tem popolnoma strinja, 14,3 % se jih v glavnem strinja), le en posameznik (7,1 %) se s tem ne strinja, dobra četrtina (28,6 %) pa se glede tega ni opredelila. S trditvijo, da starši vidijo pri svojih otrocih več perspektive v učenju tujih jezikov, se strinja večina vprašanih (skupno 64,3 %, od tega se jih 35,7 % s tem v glavnem strinja, 28,6 % pa se jih popolnoma strinja). Le manjši delež (14,3 %) vprašanih se s trditvijo niti strinja niti ne strinja. Dobra petina (21,4 %) se do trditve ni opredelila.

Pridobljeni podatki so bili pričakovani in se skladajo z izsledki prejšnjih raziskav, ki kažejo, da se porabski Slovenci še vedno spoprijemajo z dediščino svoje obročnosti, kar se danes še zmeraj kaže na vseh področjih, še posebej gospodarskem. Dokler se ne bodo ustvarile (in okrepile) ekonomske razmere, v katerih bo znanje slovenskega jezika prednost, ni pričakovati drugačnega stališča staršev glede učenja jezikov. Realizacija *Razvojnega programa Slovenskega Porabja*¹³ in *Programa spodbujanja gospodarske osnove slovenske narodne skupnosti na Madžarskem za obdobje 2021–2024*¹⁴ lahko pozitivno vpliva tudi na učenje (in rabo) slovenskega jezika.

Da je znanje slovenskega jezika potrebno, da se lahko opredeliš za Slovenca, je potrdila večina anketiranih (skupno 64,3 %, od tega se jih 50 % s tem popolnoma strinja, 14,3 % pa se jih v glavnem strinja). En posameznik (7,1 %) te trditve ni ocenil. Primerjava pridobljenih podatkov z izsledki raziskave *Stališča staršev v Porabju do slovenskega jezika oziroma dvo- in večjezičnosti* kaže podobne vrednosti (Munda Hirnök 2017: 53).

Graf 6: Stališča anketiranih do trditev o pomenu slovenskega jezika (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

¹³ *Razvojni program* je madžarska vlada z vladnim odlokom potrdila oktobra leta 2019 (A Kormány 1618/2019. (X. 28.) Korm. Határozata), 15. julija 2020 pa sprejela sklep o izvajanju programa (1411/2020. (VII. 15.) Korm. határozat). Madžarska vlada je konec leta 2020 nakazala prva sredstva iz *Razvojnega programa*.

¹⁴ Sredstva iz *Slovenskega razvojnega programa* (osnutek je pripravljen za nadaljnje medresorsko usklajevanje) v višini 2,8 mio. evrov bodo namenjena gospodarstvu in podjetništvu, turizmu in lokalnim ponudnikom ter sofinanciranju ene ali dveh manjših slovenskih investicij (Eöry 2021: 2).

5 Sodelovanje, pogoji dela, ustreznost organiziranosti šolstva in podpora okolja kot dejavniki, ki vplivajo na učenje in rabo slovenskega jezika

V okviru raziskave *Slovenski jezik v vrtcih in šolah v Porabju na Madžarskem* so nas zanimala še vprašanja, ki se navezujejo na sodelovanje z različnimi akterji, strokovna usposabljanja, odnos in podpora okolja, manjšinskih struktur v Porabju in slovenskih institucij iz Slovenije do slovenskega jezika, ustreznost organiziranosti šolstva ter pomen prisotnosti pedagoških delavcev iz Slovenije (graf 7).

Da je sodelovanje s kolegi učitelji dobro, je potrdilo 71,4 % anketiranih (42,8 % se jih s tem popolnoma strinja, 28,6 % pa se jih v glavnem strinja), medtem ko se en posameznik (7,1 %) s tem niti strinja niti ne strinja.

Nekoliko nižje je bila ocenjena trditev, da je sodelovanje s starši otrok dobro (skupno 64,2 %, od tega se jih 21,4 % popolnoma strinja in 42,8 % v glavnem strinja). Le ena oseba (7,1 %) se s trditvijo niti strinja niti ne strinja.

S trditvijo, da se otroci radi učijo slovensko, se strinja dobra četrtina (28,6 %) anketiranih, medtem ko jih 50 % izraža nevtralno stališče.

Da so za pouk slovenskega jezika pomembna strokovna usposabljanja in seminarji, je potrdilo 64,3 % vprašanih (35,7 % se jih s tem popolnoma strinja in 28,6 % se jih v glavnem strinja). Enak rezultat smo pridobili pri trditvi, da je strokovnih usposabljanj dovolj.

71,4 % anketiranih soglaša s trditvijo, da je podpora slovenskih institucij, kot so Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport RS, Zavod RS za šolstvo itd., ustrežna.

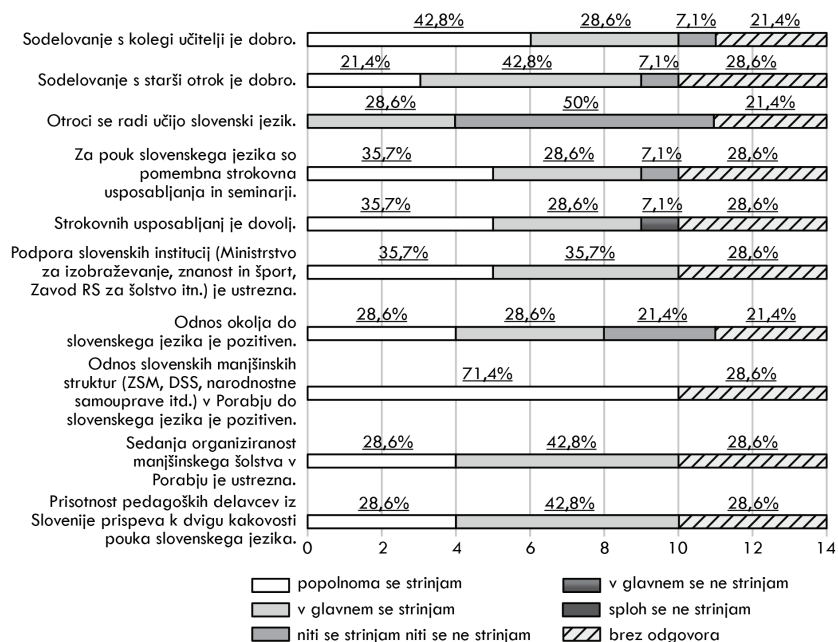
Nižje je bila ocenjena trditev, da je odnos okolja do slovenskega jezika pozitiven – 57,2 % anketiranih je to potrdilo, medtem ko dobra petina (21,4 %) izraža nevtralno stališče.

Trditev, da je odnos slovenskih manjšinskih struktur (Zveza Slovencev na Madžarskem – v nadaljevanju ZSM, DSS, narodnostne samouprave itd.) do slovenskega jezika pozitiven, je visoko ocenjena (71,4 % anketiranih se s tem popolnoma strinja).

Visoko je bila ocenjena tudi trditev, da je sedanja organiziranost manjšinskega šolstva v Porabju ustrežna (skupno 71,4 %, od tega se jih 28,6 % s tem popolnoma strinja in 42,8 % v glavnem strinja).

S trditvijo, da prisotnost pedagoških delavcev iz Slovenije prispeva k dvigu kakovosti pouka slovenskega jezika, prav tako soglaša 71,4 % anketiranih.

Tudi pri tem sklopu trditve opazamo znaten delež anketiranih (21,4–28,6 %), ki niso odgovorili. To nas preseneča, saj se trditve navezujejo na njihovo delo oziroma delovno okolje.

Graf 7: Strinjanje s trditvami (vir: Vprašalnik za učiteljice, učitelje na Dvojezični osnovni šoli Jožefa Košiča na Gornjem Seniku in Dvojezični osnovni šoli Števanovci, N = 14)

S sklopom vprašanj odprtega tipa smo skušali dobiti odgovore na vprašanja v zvezi s sodelovanjem porabskih šol s šolami v Sloveniji, vpetostjo šol v projekte (nacionalne, evropske) in izboljšavo pogojev za izvajanje pouka slovenskega jezika.

Anketirance smo povprašali, ali njihova šola sodeluje s šolami iz Slovenije. Podatki o sodelovanju kažejo, da obe šoli sodelujeta s šolami v Prekmurju. Gornjeseniška šola sodeluje z DOŠ Lendava, DOŠ Prosenjakovci, OŠ Kuzma in OŠ Grad, števanovska šola pa sodeluje z OŠ Puconci, OŠ Grad in DOŠ Dobrovnik. Gre za skupno dve do tri srečanja letno, v okviru katerih se izvajajo hospitacije, delavnice, kulturni in športni dogodki ter izleti. Postavlja pa se vprašanje, ali so dosedanje oblike sodelovanja z vidika rabe slovenščine dovolj učinkovite.

Brez dvoma bi morale šole razmisliti o večjem sodelovanju s šolami z obmejnega območja in v ta sodelovanja vključiti za učence bolj zanimive teme in načine (npr. vodenje učencev iz Prosenjakovcev po Gornjem Seniku in obratno, debatne krožke, kvize itd.).

Večji del (64 %) anketiranih na vprašanje, ali je šola, na kateri delajo, vključena v državne in evropske projekte, ni odgovorilo. Dobra petina (21,4 %) vprašanih je odgovorila pritrdilno, 14,3 % pa negativno. Le dve osebi (14,3 %) sta konkretno navedli skupni prekmursko-porabski projekt *Dvig jezikovnih kompetenc pedagoških delavcev v jeziku manjšin v dvojezičnih vzgojno-izobraževalnih zavodih Prekmurja in Porabja*, ki je bil sofinanciran s strani Evropske unije, in sicer iz Evropskega sklada.¹⁵

Porabske šole so še pred desetletjem in več imele težave s financiranjem. Finančna sredstva, zagotovljena iz državnega proračuna na podlagi normativov, in tudi dodatna sredstva za narodnostne šole so zadoščala zgolj za osnovno delovanje (Munda Hirnök 1999: 65–66). Voditelji manjšinskih struktur so mnenja, da se je v zadnjih letih odnos desnosredinske vlade do narodnih skupnosti močno izboljšal, kar se odraža tudi v občutnem povečanju finančnih sredstev (Munda Hirnök 2018: 174). Za porabske šole (in tudi vrtce) je bilo prelomno leto 2012, ko so Slovenci na Madžarskem izkoristili zakonske možnosti¹⁶ in je DSS postala upraviteljica porabskih šol in vrtcev.

Na vprašanje, ali menijo, da so se na šoli tehnični in drugi pogoji za izvajanje pouka (tudi slovenskega jezika) v zadnjih letih izboljšali, zlasti odkar sta DOŠ Jožefa Košiča Gornji Senik in DOŠ Števanovci v upravljanju DSS, je 78,6 % anketiranih odgovorilo pritrdilno, med njimi pa sta dva (16,6 %) navedla tudi konkretne razloge:

»Tehnični in drugi pogoji so se v zadnjih letih zelo izboljšali. Šola se nenehno obnavlja, dobivamo nove računalnike, interaktivne table itd.« (A11)¹⁷

»Pogoji so se zelo izboljšali, tako strokovno kot finančno.« (A14)

21,4 % anketiranih na to vprašanje ni odgovorilo.

Anketirance smo vprašali, kakšne izboljšave bi bilo treba izvesti na področju učenja slovenskega jezika v porabskih šolah oziroma katere pomanjkljivosti se pojavljajo.

Več kot polovica (57,1 %) anketiranih na vprašanje ni odgovorila. Lahko samo ugibamo, zakaj niso želeli odgovoriti na vprašanje. Tako vprašanje, ali so dejansko zadovoljni s trenutnim stanjem ali pa nam le niso želeli posredovati svojega mnenja, ostaja neodgovorjeno.

42,8 % anketiranih je v svojih odgovorih nanizalo vrsto predlogov za izboljšavo trenutnega stanja, kot na primer potrebo po primernih jezikovnih učbenikih in delovnih zvezkih, novih (mladih) učiteljih za pouk slovenskega jezika in drugih

¹⁵ Več o projektu glej na spletni strani Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti: http://www.muravidek.si/?page_id=2519&lang=sl (dostop 14. 12. 2020).

¹⁶ Glej 2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól (CLXXIX. zakon iz leta 2011 o pravicah narodnosti).

¹⁷ A = anketiranec, 11 = zaporedna številka anketiranja.

dvojezičnih predmetov, različnih dejavnostih v povezavi s slovenskim jezikom, štipendijah (za učence) in osebnih stikih porabskih učencev z učenci iz Slovenije.

6 Vpliv epidemije covid-19 na delovanje šol v Porabju

Madžarska je, podobno kot ostale evropske države, ob zaprtju države 16. marca 2020 uvedla pouk na daljavo. Novonastala situacija je tudi od porabskih šol zahtevala nenehno prilagajanje.

V okviru raziskave nas je zanimalo, kako je izbruh epidemije vplival na delo anketiranih oziroma kakšne so bile njihove izkušnje s poukom na daljavo v času prvega vala.

Večina anketiranih (71,4 % oziroma deset oseb) je odgovorila na odprto vprašanje. Dve osebi (14,3 %) sta podali splošno oceno vpliva epidemije na njuno delo, in sicer da je bilo zelo težko, ostali pa so svoje izkušnje konkretizirali. Tako so na primer navedli, da so priprave na pouk od njih zahtevale veliko časa, pogrešali so vsakodnevne interakcije z otroki, zaradi majhnega števila učencev so bili stiki z njimi lažji, pouk na daljavo sicer ni bil učinkovit, ampak ta oblika je bila vseeno boljša kot nič, nekateri učenci so dosegli slabše učne rezultate, negativen vpliv pouka na daljavo se najbolj kaže pri slovenskem jeziku tudi zaradi odpadlih dejavnosti, ki so v podporo slovenskemu jeziku (delavnice, krožki, srečanja s šolami v Sloveniji itd.).

28,6 % vprašanih na vprašanje ni odgovorilo.

Tudi slovenske manjšinske organizacije so se zavedale, da je jezikovni pouk prek računalnika in brez osebne prisotnosti učiteljev, še zlasti pedagoških delavcev iz Slovenije, neučinkovit. Pri večini učencev se je zaradi učenja na daljavo znanje slovenskega jezika poslabšalo. Tako je ZSM (kot organizator ali soorganizator) v poletnih mesecih, ko so bile epidemiološke razmere dovolj ugodne, izvedla dva jezikovna tabora za porabske učence, ki sta bila zlasti z vidika socializacije in možnosti rabe slovenskega jezika v živo izredno pomembna (Munda Hirnök 2020b: 168–169).

7 Zaključek

Ugotavljamo, da pravni okvir omogoča široke možnosti učenja slovenskega jezika, kar so pripadniki slovenske narodne skupnosti tudi izkoristili, saj v Porabju pouk slovenskega jezika poteka od vrta do srednje šole.

Vzgojno-izobraževalne ustanove v Porabju imajo zahtevno nalogo, saj morajo po eni strani poskrbeti, da otroka motivirajo za učenje slovenskega jezika, po drugi strani pa spodbuditi starše, ki še znajo porabsko, k rabi narečja v družini in jih ozaveščati, da učenje slovenskega jezika za otroka lahko predstavlja določeno prednost (npr. možnost študija v Sloveniji).

Le dobra petina (21,4 %) anketiranih se je strinjala s trditvijo, da je za starše pomembno, da se otroci naučijo slovensko, medtem ko se jih je 64,3 % strinjalo, da starši vidijo pri svojih otrocih več perspektive v učenju tujih jezikov. Manjšinske strukture (ZSM, DSS) se zavedajo, da dokler slovenski jezik ne postane ekonomski dejavnik, ni pričakovati premikov v percepcijah staršev. Z realizacijo *Razvojnega programa Slovenskega Porabja* in *Programa spodbujanja gospodarske osnove slovenske narodne skupnosti na Madžarskem* je pričakovati spremembe na bolje.

Z ozirom na dejavnike, ki so v podporo učenju in rabi slovenskega jezika (gl. poglavje 5) ugotavljamo, da anketirani zaznavajo pomembnost le-teh. Slabi dve tretjini (64,3 %) anketiranih se je strinjalo s trditvijo, da so za pouk slovenskega jezika pomembna strokovna usposabljanja in seminarji. Večina anketiranih (71,4 %) je bila mnenja, da je podpora slovenskih institucij, kot so MIZŠ, Zavod RS za šolstvo itd., ustrezna. Izražen je bil tudi visok odstotek (71,4 %) strinjanja s trditvijo, da prisotnost pedagoških delavcev iz Slovenije prispeva k dvigu kakovosti pouka slovenskega jezika. Zato bo treba te oblike podpore še naprej ohranjati ali celo okrepiti. Le dobra polovica (57,2 %) anketiranih je odnos okolja do slovenskega jezika ocenila pozitivno, kar nas je presenetilo in opozorilo, da je potrebno to področje poglobljeno raziskati in ugotoviti razloge za tak rezultat.

Visoko je bila ocenjena (71,4 %) tudi trditev, da je odnos slovenskih manjšinskih struktur do slovenskega jezika pozitiven. Enak delež (74,1 %) anketiranih je menil, da je sedanja organiziranost manjšinskega šolstva ustrezna.

Predloge s strani anketiranih za izboljšavo trenutnega stanja na področju šolstva bi bilo treba v sodelovanju stroke in lokalnih akterjev (zlasti DSS) temeljito proučiti.

Analiza podatkov kaže, da bi manjšinske strukture morale okrepiti medgeneracijske aktivnosti, ki bi spodbudile rabo porabščine oz. slovenskega knjižnega jezika. Prav tako bi morale izdelati strategijo za okrepitev lastnih kadrov z znanjem slovenskega jezika na številnih področjih, tudi na področju vzgoje in izobraževanja, kar bi prispevalo k vitalnosti slovenskega jezika in slovenske narodne skupnosti.

Viri

1411/2020. (VII. 15.) Korm. határozat A szlovén Rába-vidék térségfejlesztési program megvalósításához nyújtandó célzott pénzügyi támogatás felhasználásának feltételrendszeréről, 2020. <http://www.kozlonyok.hu/nkonline/index.php?menuindex=200&pageindex=kozltart&ev=2020&szam=171>. (Dostop 1. 8. 2020.)

A Kormány 1618/2019. (X. 28.) Korm. határozata a szlovén Rába-vidék térségfejlesztési program megvalósításának támogatásáról, 2019. <https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/520643f27db28df824844b9a727a3de6bffe2e3/megtekintes>. (Dostop 21. 8. 2020.)

2011. évi CLXXIX. törvény a nemzetiségek jogairól, 2011. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100179.TV>. (Dostop 18. 1. 2020.)

2011. évi CXc. törvény a nemzeti köznevelésről, 2011. <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1100190.TV>. (Dostop 21. 1. 2020.)
- Državna slovenska samouprava, 2021. Szlovén nyelvoktatásban,- nevelésben részesülő diákok. <https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fslovenici.hu%2Fwp-content%2Fuploads%2F2023%2F02%2FSzloven-nyelvoktatásban-reszesulok-letszama-20222023-2023.02.03.xlsx&wdOrigin=BROUSELINK>. (Dostop 12. 9. 2023.)
- Eöry, Silva, 2021: Generalna konzulka RS v Monoštru Metka Lajnšček. „Samo skupnost je tista, ki lahko ohrani slovenstvo na tem območju”. *Porabje* 31/4, 28. januar 2021. 2.
- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.), 2011. https://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100425.ATV. (Dostop 15. 1. 2020.)
- Perger, Valerija, 2010: Rekviem za vrtec v Slovenski vesi. *Porabje* 20/24, 17. junij 2010. 1.
- Resolucija o položaju avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah in s tem povezanimi nalogami državnih in drugih dejavnikov 1996. *Uradni list RS*, št. 35/1996.
- Resolucija o nacionalnem programu za jezikovno politiko. *Uradni list RS*, št. 94/21.
- Sotočja, Radio Slovenija, Prvi program, Ljubljana, 2. 11. 2020, 2020. <https://www.rtvslvo.si/rtv365/arhiv/174729474?s=mmc>. (Dostop 7. 12. 2020.)
- Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji. *Uradni list RS – Mednarodne pogodbe*, št. 6/93.
- Sukič, Marijana, 2018: Zasedal občni zbor DSS. *Porabje* 28/23, 7. junij 2018. 3.
- Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. *Uradni list RS*, št. 43/06,76/10 in 206/21 –ZDUPŠOP.
- Zakon o odnosih Republike Slovenije s Slovenci zunaj njenih meja. *Uradni list RS*, št. 43/06,76/10 in 206/21 –ZDUPŠOP.

Literatura

- Bernjak, Elizabeta, 2012: Etnolingvistična revitalizacija slovenske manjšine na Madžarskem. *Anali PAZU* 2/2. 103–107.
- Just, Franci, 2009: *Slovensko Porabje*. Murska Sobota: Franc-Franc.
- Just, Franci, 2015: Zakaj porabščina in kako dolgo še? Tivadar, Hotimir (ur.): *Država in narod v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture 51. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 101–109.
- Munda Hirnök, Katalin, 1999: Slovenci na Madžarskem ob koncu 90-ih let. *Razprave in gradivo* 35. 61–75.
- Munda Hirnök, Katalin, 2017: Stališča staršev v Porabju do slovenskega jezika. *Slovenščina* 2.0 5/2. 33–63.
- Munda Hirnök, Katalin, 2018: Pomen bilateralnega sporazuma – pogled pripadnikov slovenske narodne manjšine na Madžarskem. Komac, Miran in Vizi, Balázs (ur.): *Bilateralni sporazumi kot oblika urejanja varstva narodnih manjšin: primer Sporazuma o zagotavljanju*

posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji. Budapest: l'Harmattan. cop., Budapest. 168–181.

Munda Hirnök, Katalin, 2019: *Analiza stanja porabskih Slovencev in perspektive njihovega razvoja: zaključno poročilo*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Munda Hirnök, Katalin, 2020a: Porabski Slovenci 1919. Štih, Peter, Ajlec, Kornelija in Kovács, Attila (ur.): »Mi vsi živeti ščemo«: *Prekmurje 1919: okoliščine, dogajanje, posledice: zbornik prispevkov mednarodnega in interdisciplinarnega posveta na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, Ljubljana, 29.–30. maj 2019*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti. 442–462.

Munda Hirnök, Katalin, 2020b: Impact of the covid-19 coronavirus disease pandemic on Slovene organisations and institutions in the Raba region. *Treatises and Documents: Journal of Ethnic Studies* 85. 165–179.

Munda Hirnök, Katalin in Novak-Lukanovič, Sonja, 2016: Slovensčina v Porabju: stopnja vitalnosti. Grafenauer, Danijel in Munda Hirnök, Katalin (ur.): *Raznolikost v etničnosti: izbrani pogledi*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja. 192–219.

Munda Hirnök, Katalin in Novak-Lukanovič, Sonja, 2019: Slovenski jezik med mladimi v slovenskem zamejstvu na Madžarskem. Novak-Lukanovič, Sonja (ur.): *Jezikovni profil mladih v slovenskem zamejstvu*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja, Celovec: Slovenski znanstveni inštitut, Slovenski narodopisni inštitut Urban Jarnik, Trst: Slovenski raziskovalni inštitut. 193–244.

Munda Hirnök, Katalin, Novak-Lukanovič, Sonja, Fon Jager, Pia, Malnar, Ana, Sorgo, Lara, 2020: *Šolstvo narodnosti in zamejstva – podpora in razvoj slovenskega jezika v zamejstvu (Madžarska): slovenski jezik v vrtcih in šolah v Porabju na Madžarskem*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja.

Nečak Lük, Albina, 1998: Jezik in etnična pripadnost v Porabju. Nečak Lük, Albina in Jesih, Boris (ur.): *Medetnični odnosi in slovenskem etničnem prostoru I: izsledki projekta*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja. 231–252.

Nečak Lük, Albina, 2008: Oris jezikovne politike in jezikovnega načrtovanja v panonskem prostoru na dveh tromejeh. Klopčič, Vera in Vratuša, Anton (ur.): *Živeti z mejo, Panonski prostor in ljudje ob dveh tromejeh: zbornik referatov na znanstvenem posvetu v Murski Soboti, 9.–11. novembra 2007*. Narodne manjšine 6. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Inštitut za narodnostna vprašanja. 51–73.

Novak-Lukanovič, Sonja idr., 2018: *Priložnosti in možnosti za ohranjanje oziroma za revitalizacijo slovenščine med slovensko manjšinsko skupnostjo v sosednjih državah: zaključno poročilo*. Ljubljana: Inštitut za narodnostna vprašanja idr.

Perger, Valerija, 2008: Ohranjanje slovenščine v narodnostni šoli v Porabju. Medkulturnost slovenske književnosti na avstrijskem Koroškem. Košuta, Miran (ur.): *Slovenščina med kulturami*. Zbornik Slavističnega društva Slovenije 19. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 137–149.

Rigler, Jakob, 2001: *Zbrani spisi 1. Jezikovnozgodovinske in dialektološke razprave*. Ur. Smole, Vera. Ljubljana: Založba ZRC SAZU.

Tivadar, Hotimir, 2012: Slovanskost, slovenskost med Muro in Rabo v 3. tisočletju s pogledom v preteklost. Stankovska, Petra, Wtorkowska, Maria in Pallay, Jozef (ur.): *Individualna in kolektivna dvojezičnost*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 135–142.

Tivadar, Hotimir, Sedar, Klaudija, Novak, Valentina, Panker, Suzana, Hajdinjak, Maja in Lutar Ivanc, Aleksandra (ur.), 2022: *Prekmurščina, kinč predragi: živa prekmurska kulturna dediščina v zvoku in pisavi*. 1. izd. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Vrtaša, Anton, 1966: Jezikovne razmere v severnem Prekmurju in Slovenskem Porabju. Zadravec, Franc (ur.): *Panonski zbornik*. Murska Sobota: Pomurska založba. 20–28.

Zorko, Zinka, 2009: Prekmursko goričko podnarečje v Porabju na Madžarskem. Novak-Popov, Irena (ur.): *Slovenski mikrokozmosi – medetnični in medkulturni odnosi*. Ljubljana: Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 13–27.

The Slovene Language in Today's Bilingual Primary Schools in Raba Region

A key role in the preservation of Slovene in the Raba Region is played by the minority educational system. Based on a survey conducted among teachers of Slovene and other subjects taught bilingually in the two bilingual schools of the Raba Region (the Jožef Košič Bilingual Primary School in Gornji Senik and the Bilingual Primary School in Števanovci), the paper presents how the respondents evaluate their knowledge and use of languages in family and public life, the status of the Slovene language in primary schools, and various factors that support Slovene language teaching. In addition, the results show the respondents' opinions on the Slovene language and their experiences with remote learning during the first wave of COVID-19.

Keywords: Raba Slovenes, Slovene language, educational system, opinions